

УДК 373.5.015.31:172.15

CULTURAL CREATIVE POTENTIAL OF LESSONS OF MUSIC ART IN SOLVING THE PROBLEM OF FORMATION OF NATIONAL SELF-CONSCIOUSNESS OF ADOLESCENTS**КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ УРОКІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ****Salenko V.V. / Саленко В.В.***магістрант кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії***Brezhneva S.B. / Брежнєва С.Б.***кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького*

Анотація. Сучасний розвиток міжнаціональних відносин, загострення етнічних протиріч в Україні та інші соціальні перетворення виводять на перший план проблему національної самосвідомості, яка ставить перед вченими і педагогами-практиками завдання перегляду шляхів формування означеного феномена у підростаючого покоління. Автори висвітлюють ідею формування національної самосвідомості підлітків засобами музики, розкривають культуротворчий потенціал уроків музичного мистецтва, наголошують на важливості залучення школярів до української етнічної спадщини, наголошують, що мистецтво є ефективним засобом виховання майбутніх патріотів.

Ключові слова. національна самосвідомість, музичне мистецтво, підлітки, духовність, свідомий патріотизм.

Тенденції глобалізації, що спостерігаються останнім часом у суспільному житті, науці, освіті не лишають осторонь науковців різних галузей знань та розкривають перед ними шляхи вирішення різноманітних проблем, що стосуються особистісних показників та виявів у людських відносинах. Динамічність процесів культурного обміну, доступність інформації, можливості вільного спілкування між представниками різних держав, надає поштовх до зосередження особливої уваги на вихованні у підростаючого покоління моральних та патріотичних почуттів до своєї країни. Сучасний розвиток міжнаціональних відносин, загострення етнічних протиріч як в Україні, так і в деяких інших країнах, виводять на перший план проблему формування національної самосвідомості.

Дана проблема ставить перед вченими і педагогами-практиками завдання перегляду шляхів формування національної самосвідомості в мінливому суспільстві. Життя показує, як за певних умов відсутність інтересу до формування національної самосвідомості може грати деструктивну роль і поглиблювати міжнаціональні конфлікти і суперечності.

Про важливість означених позицій свідчить низка державних освітніх документів (Закони України «Про освіту», «Про культуру», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», Указ Президента «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню

національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадянськості у цій сфері», Постанова Верховної Ради «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Проект Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 року, Концепція українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах сучасних модернізаційних змін; Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр, Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття», «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», Концепції національного виховання, виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Концепція «Нова українська школа» та інші) в яких наголошується на визначній ролі національної самосвідомості і подаються настанови до її формування різноманітними доступними засобами, серед яких особливе місце відводиться культурі і мистецтву.

Одним із найважливіших засобів виховання майбутніх патріотів, їх духовності та самосвідомості є залучення школярів до українського музичного мистецтва, тих традицій, які народ створював віками та передавав від покоління до покоління. В межах означеного, варто звернути особливу увагу на учнів підліткового віку та можливості впливати на формування їхньої національної самосвідомості через музичне мистецтво, беручи за культуру творчий потенціал уроків музичного мистецтва.

Питанню національної самосвідомості присвячено багато зарубіжних, вітчизняних та українських праць в галузі філософії, психології та педагогіки. Ґрунтовно вивчали означений феномен М. Боришевський, Д. Тхоржевський та інші. Національну самосвідомість через призму етнічної самосвідомості розглядали О. Бичко, В. Бородінов, Ю. Пащенко та інші вчені. Про досліджуваний феномен, як ціннісну систему у структурі особистості наголошували З. Карпенко, О. Оксенюкта інші. Наукові розвідки стосовно методики формування національної самосвідомості належать Д. Піонтковській, Л. Співак, В. Соколовій та іншим фундаторам.

За твердженням психологів, самосвідомість є внутрішнім стрижнем особистості, який багато в чому визначає рівень її розвитку. Педагогічні можливості цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток самосвідомості школярів припускають нові шляхи і форми роботи школи щодо вдосконалення суспільно-виховної діяльності в даному напрямку, що гармонічно доповнює пошук шляхів вирішення проблеми формування національної самосвідомості школярів, беручи за основу розвивальний потенціал уроків музичного мистецтва. Саме вони мають здатність відображати цінності минулого і сучасного, а їх тематичне навантаження актуалізує, синтезує та узагальнює культурний досвід людства. Таким чином здійснюється вплив на духовний світ школяра-підлітка. Проникаючи в сутність музики та усвідомлюючи її вплив через взаємозв'язок музичного мислення з емоційною сферою особистості, у підлітків формується національна самосвідомість.

Саме із засвоєння учнями підліткового віку духовних надбань своєї нації починається виховання свідомого громадянина. На уроках музичного мистецтва він отримує засади майбутньої свідомості, характеру поведінки. Тому головним завданням музичного виховання є вплив через музику на духовний світ молоді, які в майбутньому зможуть розвинути зацікавленість до цього виду мистецтва та мати сформовану національну самосвідомість.

***Annotation.** The modern development of the international relations, the aggravation of ethnic contradictions in Ukraine and other social transformations bring to the fore the problem of the national self-consciousness, which puts before the scientists and the pedagogues-trainers the task of the reconsideration of the ways of the formation of this phenomenon in the younger generation. The authors highlight the idea of the formation of the national self-consciousness of teenagers by means of music, they reveal the cultural potential of lessons of musical art, they emphasize on the importance of the involvement of pupils in the Ukrainian ethnic heritage, they emphasize that art is an effective means of the education of the future patriots.*

***Key words.** national self-consciousness, musical art, teenagers, spirituality, conscious patriotism.*